

Т.М. Шевченко

АРХЕОЛОГІЧНІ РОЗВІДКИ В РАЙОНІ оз. ТОБЕЧИК

Materials of visual archaeological prospecting at the area to the north from Lake Tobechyk are published which allow to give a more precise description to settlements Tobechyk 3 and 8, and also to fix the new sites at chora of Nimphaeum.

У липні 2009 р. досліджувалася ділянка вздовж північного берега оз. Тобечик неподалік с. Челядинове Ленінського р-ну АРК. Метою археологічних розвідок було вивчення і уточнення розташування відомих поселень цієї ділянки хори античного Німфея і визначення меж розносу знахідок внаслідок сільськогосподарської діяльності за допомогою збору підйомного матеріалу і фіксації його за місцезнаходженнями. Пам'ятки цієї території досліджувалися спорадично розвідками Керченського музею старожитностей на початку 60-х рр. ХІХ ст. і В.В. Веселова в кінці 50-х рр. ХХ ст. у межах Причорноморської експедиції під керівництвом І.Т. Круликової, розкопки з шурфуваннями — протягом 90-х рр. під керівництвом В.М. Зінька. Стационарних розкопок у північній частині району оз. Тобечик не проводилося.

За 600 м на південь від південної околиці с. Челядинове на узвишші, над заплавами луками в низовині біля озера, виявлено воронку від вибуху, очевидно, часів Другої світової війни. В ній знайдено спечене залізо, можливо залишки від снаряда, а також зафіксовано світлу пляму від зруйнованих вибухом будівельних конструкцій. Після розчистки рослинного покриву виявлено два дрібні фрагменти кераміки від стінок амфор. Розміри плями 1,4 × 0,9 м, розташована біля західного краю воронки, максимальна глибина якої 1,1 м. Уточнити, який характер має відкрите місцезнаходження, можна буде лише подальшими дослідженнями із закладенням шурфів.

За 420 м на південний—південний захід від південної околиці села, за 10—11 м на північ від узвишшя над озером у південно-східному

кутку орних угідь с. Челядинове знайдено фрагмент стінки гераклейської амфори. Відсутність на поверхні інших артефактів не дозволяє робити достеменних висновків про наявність тут якоїсь пам'ятки. Не виключено, що знахідка так далеко віднесена через оранку від сусіднього поселення Тобечик 3, дослідженого експедиціями І.Т. Круликової наприкінці 50-х рр. і В.М. Зінька.

За 1,2—1,4 км на південний—південний захід від південної околиці с. Челядинове обстежено ділянку орних земель завдовжки приблизно 1260 м, що смугою завширшки 8—10 м пролягає від ґрунтової дороги до кінця орних угідь за 215 м від берега озера, який закінчується мисом. Концентрацію знахідок відзначено на ділянці завдовжки 255 м. Тут знайдено фрагменти піфосів, амфор і червоноглиняної кераміки. Найбільше виявлено фрагментів фасоських і синопських амфор та окремі хіоських, гераклейських і мендейських. Більшість ІV—ІІІ ст. до н. е. Зі сторони озера ділянку концентрації кераміки відділяв квадрат (приблизно 9 × 10 м), де на ріллі щільно розташовувалися виорані пласкі камені, між якими теж траплялися фрагменти амфорних стінок. Зі східної сторони цей умовний квадрат за 1 м межував з незораною ділянкою посадки. Камені світлого кольору, 1,5—2,0 см завтовшки, без слідів обробки. Не виключено, що вони використовувалися у будівництві башти або іншої споруди, що відмежовувала поселення. Зважаючи на руйнування шару земляними роботами, можна припускати похибку в 2—3 м у розмірах і розташуванні цієї споруди. Матеріал з ділянки, очевидно, слід віднести до поселення Тобечик 8, відкритого розвідками В.М. Зінька. Слід зазначити, що межі розносу оранкою культурного шару збільшилися з часів останніх досліджень цієї пам'ятки.

На квадраті ділянки, найближчому до озера, зафіксовані окремі фрагменти кераміки: стінки і ручка амфор, зокрема синопської IV—III ст. до н. е. Ця ділянка лежить за межами відомих на сьогодні пам'яток хори Німфея. Тож це місцезнаходження можна вважати нововідкритим, якщо це підтвердиться результатами шурфування. Вочевидь, такі розташування і розміри ділянок концентрації античної кераміки позначають сільське поселення і віддалене від нього на 350 м місцезнаходження. Останнє могло бути пов'язане з

сільськогосподарськими роботами мешканців поселення, що проводилися на певній відстані від нього, неподалік озера, на місці орних земель, які й сьогодні використовує населення.

Виявлені місцезнаходження і обстежені околиці відомих поселень Тобечик 3 і 8 надалі руйнуються оранкою. Для уточнень їхніх меж і підтвердження припущень щодо характеру місцезнаходжень слід продовжити і поглибити археологічні дослідження за допомогою шурфування чи стаціонарних розкопок.

